

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2023, sp. zn. 24 Cdo 2330/2023, ECLI:CZ:NS:2023:24.CDO.2330.2023.1

Číslo: 84/2024

Právní věta:

Z účastenství v pozůstalostním řízení dle ustanovení § 113 z. ř. s. nepominutelnému dědici nevyplývá oprávnění zpochybňovat zjištěná aktiva pozůstalosti po zůstaviteli, nýbrž nepominutelný dědic může vznášet námitky a podávat opravné prostředky pouze stran ocenění majetku, který byl do aktiv pozůstalosti již zahrnut.

Má-li nepominutelný dědic za to, že zůstaviteli náležel ke dni jeho smrti i další majetek, který nevyšel v pozůstalostním řízení najevo nebo se k němu z důvodu jeho spornosti nepřihlíželo (§ 172 odst. 2 z. ř. s.), a proto nebyl zahrnut do aktiv pozůstalosti (§ 180 a § 181 z. ř. s.), pak mu nic nebrání, aby se svého práva na výplatu peněžité pohledávky odpovídající povinnému dílu (nebo jeho doplnění) v rozsahu připadajícím na další aktiva pozůstalosti domáhal vůči dědicům žalobou podle části třetí občanského soudního řádu, tedy mimo pozůstalostní řízení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.11.2023

Spisová značka: 24 Cdo 2330/2023

Číslo rozhodnutí: 84

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Nepominutelný dědic (o. z.), Pozůstalost (o. z.), Správce pozůstalosti (o. z.)

Předpisy: § 113 z. ř. s.

§ 157 odst. 1 písm. c) z. ř. s.

§ 172 z. ř. s.

§ 180 z. ř. s.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 29. 12. 2022, sp. zn. 18 Co 252/2022, a usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 28. 4. 2022, sp. zn. 32 D 1906/2020, a věc vrátil Okresnímu soudu v Pardubicích k dalšímu řízení.

Dosavadní průběh řízení

1. Řízení o pozůstalosti po F. Z., zemřelém dne 8. 11. 2020 (dále též jen „zůstavitel“), bylo zahájeno usnesením Okresního soudu v Pardubicích ze dne 7. 12. 2020, č. j. 32 D 1906/2020-2. Provedením úkonů v řízení o pozůstalosti po zůstaviteli byl pověřen JUDr. J. L., notář v P. (§ 101 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních), jeho zástupkyní byla ustanovena JUDr. M. K.

2. Okresní soud v Pardubicích usnesením ze dne 11. 10. 2021, č. j. 32 D 1906/2020-183, přerušil řízení o pozůstalosti po zůstaviteli, a to do doby pravomocného skončení probíhajícího soudního řízení sp. zn. 17 C 169/2018 vedeného u Okresního soudu v Pardubicích. Na základě zjištění, že u Okresního soudu v Pardubicích je pod sp. zn. 17 C 169/2018 vedeno řízení, jehož předmětem je spor o určení vlastnického práva zůstavitele k nemovitým věcem, resp. o platnost darovací smlouvy ze dne 10. 4. 2018, kterou zůstavitel uzavřel s pozůstalou dcerou Z. S. a která se týká spoluvlastnického podílu ve výši jedna polovina na nemovitostech evidovaných na listu vlastnictví č. 1 pro k. ú. R. (dále též jen „předmětné nemovité věci“), dovodil, že rozhodnutí v dané věci „má význam pro určení obvyklé ceny aktiv pozůstalosti a čisté ceny pozůstalosti, a tedy i pro určení výše povinných dílů“, a vzhledem k tomu, že „probíhá jiné řízení u soudu, v němž je řešena otázka, která má význam pro rozhodnutí soudu v řízení o pozůstalosti po zůstaviteli“, přerušil řízení dle ustanovení § 109 odst. 2 písm. c) občanského soudního řádu.

3. Okresní soud v Pardubicích poté usnesením ze dne 28. 4. 2022, č. j. 32 D 1906/2020-206, jmenoval J. Ž. správcem celé pozůstalosti po zůstaviteli. Soud prvního stupně vycházel ze skutkového zjištění, že zůstavitel byl rozvedený, zanechal 2 děti – Z. S. a F. Z., který však zůstavitele předemřel a zanechal 3 děti – S. Z., L. R. a F. Z., že zůstavitel o svém majetku pořídil závěť sepsanou dne 1. 12. 2014 ve formě notářského zápisu JUDr. J. Č., jíž „povolal dědičkou veškerého svého majetku Z. S.“ a jíž požádal svá vnoučata, aby „tuto jeho závěť v plném rozsahu respektovala a nevznášela žádné nároky na povinný díl“ s tím, že „v případě, že by vnoučata tuto jeho závěť v plném rozsahu nerespektovala, dává tímto příkaz, aby v závěti vymezený majetek, který jejich otec, syn zůstavitele F. Z., od zůstavitele za jeho života bezplatně obdržel a který nebyl obvyklým darováním, byl započten na jejich povinný díl“, že Z. S., L. R., S. Z. a F. Z. uznali závěť zůstavitele ze dne 1. 12. 2014 za pravou a platnou, avšak S. Z. a F. Z. „každý z nich uplatnil své právo na povinný díl“, a dále na základě zjištění, že u Okresního soudu v Pardubicích je pod sp. zn. 17 C 169/2018 vedeno řízení o určení vlastnického práva k nemovitým věcem, resp. o platnost darovací smlouvy ze dne 10. 4. 2018, kterou zůstavitel uzavřel se Z. S., jež se týká spoluvlastnického podílu ve výši jedna polovina na nemovitostech evidovaných na listu vlastnictví č. 1 pro k. ú. R., dovodil, že rozhodnutí, které bude vydané v řízení pod sp. zn. 17 C 169/2018, „má význam pro určení obvyklé ceny aktiv pozůstalosti a čisté ceny pozůstalosti a tedy i pro určení výše povinných dílů“, a vzhledem k tomu, že zůstavitel nepořídil listinu, kterou by sám ustanovil správce pozůstalosti nebo jeho části a nebyl jmenován ani vykonavatel závěti, měl za to, že „pozůstalost bude spravovat jediná dědička Z. S.“ v souladu s ustanovením § 1677 odst. 1 občanského zákoníku. Protože však na základě odvolání nepominutelných dědiců S. Z. a F. Z. Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích usnesením ze dne 22. 2. 2022, č. j. 23 Co 32/2022-274, zrušil usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 28. 12. 2021, č. j. 17 C 169/2018-253 (jímž bylo rozhodnuto o pokračování v řízení namísto žalobce – zůstavitele toliko s žalovanou Z. S. jako jedinou závětní dědičkou a dále o zastavení řízení z důvodu splnutí osoby žalobce a žalované) a věc mu vrátil k dalšímu řízení z důvodu, že „musí být zajištěno pokračování sporného řízení“ a „řešením této situace je projednání pozůstalosti, aniž by soudní komisař vyřešil v řízení o pozůstalosti výši povinných dílů, nebo jmenování správce pozůstalosti z jiného vážného důvodu ve smyslu ustanovení § 157 odst. 2 písm. c) zákona o zvláštních řízeních soudních [pozn. správně jde o § 157 odst. 1 písm. c)], jenž by mohl vstoupit do řízení jako právní nástupce zemřelého žalobce a doprojednání věci za jeho účasti“, a vzhledem k tomu, že S. Z. a F. Z. nadále „trvají na vypořádání práva na povinný díl v řízení o

pozůstalosti“, soud prvního stupně rozhodl o ustanovení správce pozůstalosti advokáta J. Ž., „který se svým jmenováním do funkce vyslovil souhlas“.

4. K odvolání Z. S. Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích usnesením ze dne 29. 12. 2022, č. j. 18 Co 252/2022-236, změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že „soud jmenuje J. Ž. správcem pozůstalosti, a to pro potřeby řízení vedeného u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 17 C 169/2018“, a že „správa pozůstalosti jmenovaným správcem J. Ž. končí pravomocným skončením řízení vedeným u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 17 C 169/2018“. Odvolací soud uzavřel, že pro pozůstalostní řízení „je podstatné, zda nemovité věci darované zůstavitelem za jeho života pozůstalé dceři – závětní dědičce budou předmětem dědictví či nikoli“, a že „toto musí být vyřešeno v pozůstalostním řízení a nebylo by možné tuto skutečnost řešit až následně v nějakém dalším sporném řízení“, neboť soud v následném sporném řízení „by totiž byl vázán rozsahem aktiv, případně pasiv pozůstalostního řízení“, a pokud by v pozůstalostním řízení, které by již bylo pravomocně skončeno, bylo stanoveno, že v aktivech dědictví nejsou nemovité věci v k. ú. R., „nemohli by nepominutelní dědicové požadovat v nějakém jiném řízení povinný díl z těchto nemovitých věcí“. Dále dospěl k závěru, že „nepominutelný dědic je přitom účastníkem, jde-li v něm o soupis pozůstalosti, určení obvyklé ceny pozůstalosti a o vypořádání jeho povinného dílu (§ 113 z. ř. s.)“, a že „něco jiného by byla situace, kdyby aktiva mezi dědicem a nepominutelnými dědici sporná nebyla a nepominutelní dědicové by mohli případně vyžalovat na dědici, který by dědil nějaký majetek, povinný díl v penězích v jiném soudním řízení“, že tomu tak v daném případě není, a proto „bude třeba vyřešit, zda a z jakého majetku mají nepominutelní dědicové právo na povinný díl“, a je třeba, aby „bylo dokončeno sporné řízení o určení vlastnického práva zůstavitele k nemovitým věcem v k. ú. R.“, což je možné – s ohledem na to, že nepominutelní dědicové ve skutečnosti nejsou dědicové – „pouze za účasti správce dědictví ustanoveného podle § 157 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu“. Námitky dovolatelky ohledně placení nákladů správce pozůstalosti odvolací soud odmítl s tím, že s ohledem na závěry znalce ustanoveného ve sporném řízení jejich placení mohla předejít, „pokud by uznala, že zůstavitel byl ke dni své smrti vlastníkem nemovitých věcí v k. ú. R.“. Na rozdíl od soudu prvního stupně však dovodil, že není třeba, aby byl správce ustanoven správcem celé pozůstalosti, ale že „měl být ustanoven pouze pro vedení řízení u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 17 C 169/2018“, a proto usnesení soudu prvního stupně změnil.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala Z. S. dovolání s tím, že se odvolací soud při řešení otázky hmotného či procesního práva odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, případně nesprávně rozhodl ve věci, která dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena. Podle dovolatelky se v projednávaném případě nejedná o jiný vážný důvod ke jmenování správce pozůstalosti dle ustanovení § 157 odst. 1 písm. c) zákona o zvláštních řízeních soudních, přičemž s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2022, sp. zn. [24 Cdo 221/2022](#), má dovolatelka za to, že „byla přímo ze zákona správkyní pozůstalosti, a to jako jediná závětní dědička“, a že v projednávané věci odvolací soud shledal jediným smyslem ustanovení správce pozůstalosti právě možnost pokračování v soudním řízení vedeném u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 17 C 169/2018, které „však okresní soud zcela správně po smrti zůstavitele (žalobce) zastavil, když došlo ke splnutí účastníků řízení“, neboť žalobce závětí odkázal vlastnické právo k předmětu řízení žalované, ale k odvolání nepominutelných dědiců – tj. „osob, které ani nebyly účastníky sporného řízení“, odvolací soud rozhodnutí o zastavení zrušil, přestože sám uvedl, že tito „ve skutečnosti nemohou být dědici, kteří by mohli vstoupit do práv a povinností, o nichž v tomto řízení jde“. K možnému ustanovení správce pozůstalosti dovolatelka předkládá názor, že se jedná o tzv. prostou správu, která „má směřovat k ochraně zájmů dědiců, popř. věřitelů“, a tedy že „není na místě jmenovat správce, když žádní věřitelé do dědického řízení přihlášení nejsou a jediná dědička řádně

správu pozůstalosti vykonává a soudní jmenování správcem odmítá“. Odvolacímu soudu také vytýká, že se nevypořádal s její námitkou ohledně hrazení nákladů žalobce (resp. správce pozůstalosti), bez ohledu na výsledek sporu, a to za správu této části pozůstalosti, a že dovoláním napadené rozhodnutí „nemůže obstát v testu ústavnosti“ a „je nezákonné“. Dle dovolatelky by zastavením sporného řízení z důvodu splnutí osoby žalobce a žalované „práva nepominutelných dědiců krácena nebyla“, nadto požádal-li zůstavitel v závěti sepsané formou notářského zápisu vnučata, aby tuto jeho závěť respektovala a nebyl požadován nárok na povinný díl, a v případě nerespektování dal příkaz k započtení darů poskytnutých za jeho života právnímu předchůdci těchto vnuků na jejich povinný díl. Dovolatelka má tedy za to, že rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu s hmotným i procesním právem, neboť „není možné jmenovat správce pozůstalosti z jediného důvodu, a to aby vedl soudní spor proti jedinému dědici“, když „toto nepochybně nebylo smyslem právní úpravy, a je tím nezákonně uplatněn jiný vážný důvod ve smyslu § 157 odst. 2 písm. c) zákona o zvláštních řízeních soudních [pozn. jedná se o § 157 odst. 1 písm. c) zákona o zvláštních řízeních soudních], a proto navrhuje, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

6. S. Z. ani F. Z. se k dovolání nevyjádřili.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) projednal dovolání Z. S. podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastnicí řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. Dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 věta první o. s. ř.).

11. V projednávané věci dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení právní otázky, zda lze „jiný vážný důvod“ pro jmenování správce pozůstalosti ve smyslu ustanovení § 157 odst. 1 písm. c) zákona o zvláštních řízeních soudních spatřovat ve vedení řízení o určení vlastnického práva zůstavitele k nemovitým věcem, s jejichž zařazením do aktiv pozůstalosti jediná závětní dědička zůstavitele nesouhlasí, avšak nepominutelní dědicové žádají stanovení a vypořádání jejich povinného dílu v rámci pozůstalostního řízení též z těchto nemovitých věcí.

12. Protože se odvolací soud při řešení této otázky odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu a protože vyřešení této otázky bylo pro rozhodnutí ve věci určující (významné), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

13. Po přezkoumání dovoláním napadeného usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání je důvodné.

14. Vzhledem k tomu, že zůstavitel zemřel dne 8. 11. 2020, řídí se dědické právo po něm zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinným od 1. 1. 2014 (dále jen „o. z.“), a řízení o pozůstalosti zákonem č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“).

15. Právní úprava správy pozůstalosti je obsažena především v ustanovení § 1677 a násl. o. z. Zůstavitel může povolat správce pozůstalosti nebo některé její části (dále jen „správce pozůstalosti“) a případně určit, jaké má povinnosti a zda i jak bude odměňován. Povolání správce pozůstalosti vyžaduje formu veřejné listiny (§ 1556 odst. 1 o. z.). Povolal-li zůstavitel správce pozůstalosti nebo vykonavatele závěti, spravuje pozůstalost až do potvrzení nabytí dědictví správcem pozůstalosti, jinak vykonavatel závěti. Nepovolal-li zůstavitel žádného z nich, spravuje pozůstalost dědic; je-li dědiců více a neujedná-li si nic jiného, spravují pozůstalost všichni dědicové (§ 1677 odst. 1 o. z.). Kdo spravuje pozůstalost, vykonává její prostou správu (§ 1678 odst. 1 o. z.).

16. Při aplikaci uvedených hmotněprávních ustanovení se však nelze obejít bez ustanovení procesních, která jsou součástí úpravy řízení o pozůstalosti v z. ř. s., obdobně jako tomu je i u dalších institutů dědického práva, pro které je charakteristická značná provázanost hmotněprávní a procesněprávní úpravy. Ostatně i důvodová zpráva k § 156 až § 161 z. ř. s. uvádí, že se v těchto ustanoveních rovněž procesně provádí úprava obsažená v § 1677 až § 1680 o. z.

17. Nepovolal-li zůstavitel správce pozůstalosti, může soud i bez návrhu usnesením jmenovat správce pozůstalosti, jestliže a) vykonavatel závěti nebyl jmenován nebo odmítl spravovat pozůstalost nebo je zřejmě nezpůsobilý spravovat pozůstalost, a jestliže dědici nejsou schopni řádně spravovat pozůstalost, b) je třeba vyhotovit seznam majetku patřícího do pozůstalosti, nebo c) je k tomu jiný vážný důvod (§ 157 odst. 1 z. ř. s.). Nestanoví-li zákon jinak, má soudem jmenovaný správce pozůstalosti stejné právní postavení jako správce pozůstalosti povolaný zůstavitelem (§ 157 odst. 5 věta první z. ř. s.). Správcem pozůstalosti může být soudem jmenován jen ten, kdo s tím souhlasí (§ 158 věta první z. ř. s.). V usnesení o jmenování správce pozůstalosti soud vždy vymezí rozsah spravovaného majetku zůstavitele nebo uvede účel, pro který byl správce pozůstalosti jmenován (§ 158 odst. 2 z. ř. s.).

18. Odvolací soud v projednávané věci přistoupil ke jmenování správce pozůstalosti z „jiného vážného důvodu“ dle ustanovení § 157 odst. 1 písm. c) z. ř. s., a to „pro potřeby řízení vedeného u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 17 C 169/2018“, s odůvodněním, že „pro pozůstalostní řízení je podstatné, zda nemovitě věci darované zůstavitelem za jeho života pozůstalé dceři - závětní dědičce Z. S. budou předmětem dědictví či nikoliv“ (pozn. správně jde o pozůstalost, k tomu viz § 1475 odst. 2 a 3 o. z.).

19. Pojem „jiný vážný důvod“ není v zákoně blíže vymezen, a proto lze dovodit, že se bude jednat o situace výjimečné, které soudnímu komisaři umožní jmenovat správce pozůstalosti nejen v zákonem vymezených případech (například kdy dědici nejsou schopni či ochotni řádně spravovat pozůstalost), ale také tehdy, pokud by dědicové byli schopni řádně spravovat pozůstalost, avšak s ohledem na okolnosti případu nebo podle dosavadního stavu řízení se jeví vhodné, aby byla správcem pozůstalosti jmenována osoba odlišná od osoby dědice, či v případech, kdy hrozí nebezpečí z prodlení nebo kdy je třeba činit úkony vyžadující zvláštní znalosti a schopnosti.

20. Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 22. 6. 2022, sp. zn. [24 Cdo 221/2022](#) (o jehož závěry dovolatelka v dovolání též opírá svou argumentaci), dovodil, že pokud po zahájení řízení o pozůstalosti a v jeho průběhu nevzniknou žádné pochybnosti, že by dědici spravující pozůstalost

dosud fakticky nebyli schopni (ať již z důvodů zdravotních, časových, nerespektování zákonných ustanovení o správě cizího majetku, apod.) správu pozůstalosti dále provádět, nebude ani důvodu k rozhodnutí soudu podle ustanovení § 157 z. ř. s. Pokud je jediný dědic, platí to tím spíše, neboť nehrozí spory o výkon správy, jako by tomu bylo v případě, kdy je dědiců více.

21. Nejvyšší soud dále v usnesení ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. [24 Cdo 111/2023](#), dospěl k závěru, že z ustanovení § 157 z. ř. s. lze také dovodit, že dědicům správa pozůstalosti náleží ze zákona, provádí ji tedy (v zásadě) bez toho, aby o tom soud rozhodl. A to zejména bezprostředně po smrti zůstavitele, kdy není žádný časový prostor k tomu, aby soud dědice pověřil výkonem správy pozůstalosti, nelze než uzavřít, že pokud dědic nezbytné činnosti ve vztahu k pozůstalosti činí, provádí správu pozůstalosti fakticky (správa je odvozena přímo ze zákona). Pokud je jediným dědicem, platí to tím spíše, neboť nehrozí spory o výkon správy, jako by tomu mohlo být v případě, kdy je dědiců více.

22. S ohledem na výše uvedené tedy dovolatelka odvolacímu soudu právem vytýká „nadbytečnost“ jmenování správce pozůstalosti, jehož jediným smyslem má být možnost pokračování ve sporném řízení o možném aktivu pozůstalosti, má-li (správně) za to, že jako jediná závětní dědička po zůstaviteli vykonávala správu pozůstalosti, byla-li správu pozůstalosti ochotna i schopna vykonávat; nadto nebylo-li v projednávaném případě ani třeba činit úkony vyžadující zvláštní znalosti a schopnosti. Nelze také přehlédnout, že již soud prvního stupně v odůvodnění usnesení ze dne 28. 4. 2022, č. j. 32 D 1906/2020-206, uvedl, že (původně) vycházel z ustanovení § 1677 odst. 1 o. z. a měl za to, že pozůstalost bude spravovat jediná dědička Z. S. (kromě toho také v přípisu ze dne 30. 9. 2021, jenž adresoval Okresnímu soudu v Pardubicích ke sp. zn. 17 C 169/2018, potvrzoval, že osobou spravující pozůstalost je jediná závětní dědička), ke jmenování správce pozůstalosti však přistoupil toliko s odkazem na usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 22. 2. 2022, č. j. 23 Co 32/2022-274, který zrušil usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 28. 12. 2021, č. j. 17 C 169/2018-253, ve věci určení vlastnického práva zůstavitele k předmětným nemovitým věcem (jímž bylo rozhodnuto o pokračování v řízení namísto žalobce – zůstavitele toliko s žalovanou Z. S. jako jedinou závětní dědičkou a dále o zastavení řízení z důvodu splnutí osoby žalobce a žalované), a věc mu vrátil k dalšímu řízení mimo jiné z důvodu, že má-li dojít „k naplnění očekávání soudního komisaře dle jeho usnesení o přerušení řízení (určení obvyklé ceny pozůstalosti pro určení výše povinných dílů), musí být zajištěno pokračování sporného řízení“ a „řešením takové situace je jmenování správce pozůstalosti z jiného vážného důvodu, jenž by mohl vstoupit do řízení jako právní nástupce zemřelého žalobce“.

23. K tomuto dovolací soud považuje za nezbytné dále dodat, že dospěl-li odvolací soud v projednávaném případě k závěru o potřebě jmenovat správce pozůstalosti pro účely vedení řízení u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 17 C 169/2018 (o určení vlastnického práva zůstavitele k nemovitým věcem) také z důvodu, aby „mohlo být toto sporné řízení dokončeno“, neboť „nepominutelní dědicové ve skutečnosti nejsou dědicové“, jinak řečeno aby v daném sporném řízení nedošlo ke splnutí osoby žalující a žalované v osobě Z. S., má dovolací soud za to, že ani z takto nastalé situace nelze dovodit okolnosti případu odůvodňující jmenování správce pozůstalosti dle ustanovení § 157 odst. 1 písm. c) z. ř. s., tj. z „jiného vážného důvodu“.

24. Souhlasit totiž nelze ani se závěry odvolacího soudu, že otázka, zda předmětné nemovité věci darované zůstavitelem za jeho života pozůstalé dceři – závětní dědičce Z. S. budou předmětem dědictví (pozn. pozůstalosti) po zůstaviteli či nikoli, „musí být vyřešena v pozůstalostním řízení“ a „nebylo by možné tuto skutečnost řešit až následně v dalším sporném řízení, neboť bylo-li by stanoveno, že v aktivech pozůstalosti nejsou nemovité věci v k. ú. R., nemohli by nepominutelní dědicové požadovat v nějakém jiném řízení povinný díl z těchto nemovitostí“, a že „něco jiného by byla situace, kdyby aktiva mezi dědicem a nepominutelnými dědici sporná nebyla“. Odvolací soud při posouzení rozsahu aktiv pozůstalosti, které mají být předmětem projednání v řízení o pozůstalosti po zůstaviteli a které mají být též základem pro stanovení povinného dílu nepominutelných dědiců a

jeho vypořádání v rámci pozůstalostního řízení (což nepominutelní dědicové požadují), opomenul, že do aktiv pozůstalosti může být zařazen pouze takový majetek, o němž není mezi dědici zůstavitele (skutkový) spor, tj. spor o rozhodných skutečnostech, v jehož důsledku se k takovému spornému majetku nepřihlíží (k tomu viz § 172 odst. 2 věta druhá z. ř. s.). Spornost ohledně předmětných nemovitých věcí ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 věta druhá z. ř. s. přitom nelze v projednávaném případě dovodit, neboť není možné hovořit o spornosti mezi dědici právě za situace, kdy v řízení vystupuje jediná závětní dědička a kdy nepominutelní dědicové nejsou dědici v pravém slova smyslu, neboť podle právní úpravy obsažené v o. z. nejsou – oproti dřívější právní úpravě neopominutelných dědiců, jejichž právo na povinný díl představovalo právo na poměrnou část dědictví (na dědický podíl) – již z právního hlediska ve skutečnosti dědici, ale jsou toliko v pozici věřitelů dědiců, kteří nemají právo na podíl z pozůstalosti, nýbrž jen na peněžní částku rovnající se hodnotě jejich povinných dílů (srov. § 1654 odst. 1 o. z.). Na základě uvedeného lze proto uzavřít, že vystupuje-li v pozůstalostním řízení po zůstaviteli jako dědic zůstavitele jediná závětní dědička, která nesouhlasí se zařazením předmětných nemovitých věcí do aktiv pozůstalosti (případně byli-li by všichni dědicové zůstavitele ve shodě o tom, že daný majetek nepatří do aktiv pozůstalosti) a zároveň vlastnické právo zůstavitele k předmětným nemovitým věcem z příslušného rejstříku (katastru nemovitostí) nevyplývá, nemohou být předmětné nemovité věci zařazeny do aktiv pozůstalosti, a tedy být předmětem projednání v řízení o pozůstalosti po zůstaviteli (včetně stanovení povinného dílu nepominutelných dědiců a jeho vypořádání v rámci řízení o pozůstalosti také z tohoto majetku).

25. Kromě toho je třeba vzít v úvahu, že dle ustanovení § 113 z. ř. s. je nepominutelný dědic účastníkem pozůstalostního řízení jen v jeho určitých fázích, které se týkají jeho povinného dílu, tj. jde-li v něm o soupis pozůstalosti, dále tam, kde se určuje obvyklá cena pozůstalosti, a tam, kde dochází k vypořádání jeho povinného dílu, to vše za předpokladu, že v řízení o pozůstalosti uplatnil právo na povinný díl (k tomu srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2018, sp. zn. [21 Cdo 4392/2017](#)). Z účastenství nepominutelného dědice v těch částech pozůstalostního řízení, v nichž jde o soupis pozůstalosti nebo o určení obvyklé ceny pozůstalosti, však nevyplývá, že by nepominutelný dědic byl oprávněn svými námitkami zasahovat do rozsahu aktiv pozůstalosti, tedy zda v projednávaném případě mají být zahrnuty do aktiv pozůstalosti po zůstaviteli také předmětné nemovité věci či nikoliv, nýbrž může vznášet námitky pouze stran ocenění majetku, který byl do aktiv pozůstalosti již zahrnut (včetně podání odvolání do usnesení o obvyklé ceně majetku a jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čisté hodnotě pozůstalosti, popř. výši předlužení). Nepominutelný dědic, který v řízení o pozůstalosti uplatňuje právo na povinný díl a požaduje jeho vypořádání v rámci pozůstalostního řízení, je tedy (jako účastník této části řízení) vázán usnesením pozůstalostního soudu o obvyklé ceně majetku a jiných aktiv pozůstalosti. Mají-li však v projednávaném případě nepominutelní dědicové přesto za to, že do pozůstalosti po zůstaviteli náleží i další majetek, který nebyl zahrnut do aktiv pozůstalosti, o němž tvrdí, že patřil zůstaviteli ke dni smrti (příčemž ani rozhodnutí Okresního soudu v Pardubicích ve věci určení vlastnického práva zůstavitele k předmětným nemovitým věcem vedené pod sp. zn. 17 C 169/2018 by pro ně nebylo závazné, neboť nepominutelní dědicové nejsou účastníky daného řízení, nejsou-li dědici zůstavitele v pravém slova smyslu, a tedy nemohou být jeho procesními nástupci), nic jim nebrání, aby se svých práv na výplatu povinných dílů také z jimi tvrzeného majetku zůstavitele – předmětných nemovitých věcí, které zůstavitel daroval své dceři (závětní dědičce) darovací smlouvou ze dne 10. 4. 2018, domáhali žalobou mimo pozůstalostní řízení, tedy žalobou v samostatném sporném řízení vedeném proti jediné závětní dědičce zůstavitele o zaplacení svých povinných dílů (nebo jejich doplnění) v penězích v odpovídající výši [a to z předmětných nemovitých věcí, případně dalšího majetku, který v pozůstalostním řízení nevyšel najevo, či se k němu z důvodu spornosti nepřihlíželo (k čemuž však v projednávané věci z výše uvedených důvodů nemůže dojít)], v němž se bude soud zabývat jako otázkou předběžnou otázkou platnosti darovací smlouvy ze dne 10. 4. 2018, tak i výši povinných dílů nepominutelných dědiců (včetně úvahy o zápočtu darů poskytnutých právnímu předchůdci – otci nepominutelných dědiců zůstavitelem, který zápočet nařídil v závěti sepsané dne 1. 12. 2014 formou

notářského zápisu).

26. Dovolací soud tak s ohledem na výše uvedené dospěl k závěru, že v projednávaném případě nebyly splněny předpoklady pro jmenování správce pozůstalosti dle ustanovení § 157 odst. 1 písm. c) z. ř. s., tj. z „jiného vážného důvodu“, a tedy že dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu není již z výše uvedených důvodů správné. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu, dovolací soud jej podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i usnesení Okresního soudu v Pardubicích ze dne 28. 4. 2022, č. j. 32 D 1906/2020-206, a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu v Pardubicích) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

27. Dovolací soud dále považuje za nezbytné dodat, že s ohledem na postavení nepominutelných dědiců v pozůstalostním řízení, jejichž námitky stran rozsahu aktiv pozůstalosti nejsou pro pozůstalostní řízení rozhodné, nejsou v projednávaném případě dány ani podmínky pro přerušení řízení o pozůstalosti po zůstaviteli, bylo-li řízení přerušeno právě a jen na základě námitek nepominutelných dědiců ohledně majetku zůstavitele. Soudu prvního stupně tedy nic nebrání v tom, aby dále pokračoval v řízení o pozůstalosti po zůstaviteli.